

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُخْتَصَرُ النَّبَا

تأليف:

علامه محمد باقر مجلسی رحمه الله

سخن مؤسسه

کتاب شریف تحفة الزائر تألیف علامه مجلسی رحمته الله که در موضوع زیارت نوشته شده، از اعتبار و اهمیت و وزانت علمی خاصی برخوردار بوده و همواره مورد توجه علما و محققین و مورد استفاده عموم مردم بوده است.

با توجه به ارزش و اهمیت این کتاب از یک سو، و در دست نبودن آن و نیاز دانشمندان و عموم مردم از سوی دیگر، مؤسسه پیام امام هادی علیه السلام بر آن شد تا با انتشار آن خدمت دیگری به مجامع علمی و دوستداران آثار علمای اسلام کرده باشد.

این کتاب همراه با مقدمه‌ای در زندگی علامه مجلسی و نکاتی خواندنی از رفتار حکیمانه این دانشمند بزرگ در حفظ و نشر آثار شیعه و ترویج معارف اهل بیت علیهم السلام، و چند فهرست فنی جهت استفاده پژوهشگران به چاپ رسید.

در نظر است که چاپ دیگر آن با مقدمه‌ای کوتاه و بدون فهرس فنی با حجمی کمتر در اختیار عموم قرار گیرد. خدا را بر این نعمت شاکریم که ما را بر تصحیح و نشر این کتاب موفق ساخت.

مؤسسه پیام امام هادی علیه السلام

مقدمهٔ تحفة الزائر

بسم الله الرحمن الرحيم

وبه نستعين، إنه خير ناصر ومعين، الحمد لله رب العالمين،
وصلّى الله على محمّد وآله الطاهرين، سيّما مولانا الحجة بن الحسن،
بقية الله في الأرضين عجل الله تعالى فرجه الشريف

نزدیک اذان صبح بعد از نماز شب، مجلسی اول - محمد تقی - به حالتی روحانی و
معنوی واصل شده بود که یقین داشت اکنون هر دعایی بکند خداوند اجابت می‌نماید، با
خود می‌اندیشید که چه دعایی بکند و چه امری بخواهد؟ امر دنیا یا آخرت؟ و...
ناگاه صدای گریه فرزندش محمد باقر از گهواره بلند شد، او چنین دعا کرد:
الهی بحق محمد و آل محمد علیهم السلام این طفل را از مروجین دین و ناشرین
احکام حضرت سید المرسلین قرار بده، و او را به توفیقات بی‌نهایت خود
موفق بدار.^۱

دعای پدر مستجاب شد و این کودک به آنچنان مقامات عالی علمی و معنوی نائل شد
که نه تنها او را مجدّد قرن و احیاء کننده آثار شیعه و مروج علوم و معارف اهل البیت علیهم السلام
دانستند بلکه بعضی شیعه را همراه با علامه محمد باقر مجلسی معرفی کردند.^۲
او در طول عمر با برکتش علاوه بر تقویت شیعه در جهان اسلام و تأثیر مثبت
در حکومت وقت و تقویت حوزه‌های علمی و پرورش شاگردان بسیار،
کتابهای بزرگ و آثار علمی فراوان بجای گذاشت که مشهورترین آنها دو کتاب

۱. مرآة الاحوال ج ۱ ص ۷۸، فوائد رضویه ص ۴۱۱، زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۸۰.

۲. نگاه کن: ص ۱۷.

بزرگ و گرانسنگ (بحار الانوار) و (مرآة العقول) است، و کتابهای وزین و مفید دیگری در رشته‌های مختلف در یک جلد یا بیشتر به زبانهای عربی و فارسی به رشته تحریر درآورد که از جمله آنها کتاب ارزشمند و بی‌مانند (تحفة الزائر) می‌باشد که در دست شما است.

اکنون بطور اجمال به زندگی این عالم برجسته و آثار او و انگیزه تحقیق و چاپ این کتاب شریف اشاره می‌شود.

زندگی علامه مجلسی رحمته الله

تولد:

بیشتر مورخان و صاحبان تراجم زمان تولد علامه محمد باقر مجلسی را سال ۱۰۳۷ هجری قمری گفته‌اند بدون ذکر روز و ماه تولد.^۱

میر محمد صالح خاتون آبادی رحمته الله داماد و شاگرد علامه مجلسی رحمته الله در حدائق المقربین گفته است که وی در ماه مبارک رمضان به دنیا آمده است.^۲

علامه مجلسی رحمته الله در حاشیه جلد اول بحار الانوار گفته است:

از غریب اتفاق آنکه یکی از علمای اخیار جمله «جامع کتاب بحار الانوار» را ماده تاریخ ولادت من یافته است.^۳ (که مطابق است با ۱۰۳۷)

از شیرخوارگی تا دوران کمال:

دوره رضاع و شیرخوارگی علامه مجلسی در دامان مادری عقیقه و عابده و

۱. وقایع السنین والاعوام، صده یازدهم ص ۵۰۸.

۲. نگاه کن: الذریعه ج ۶ ص ۲۸۹.

۳. زندگی نامه علامه مجلسی، ج ۱ ص ۸۴.

۴. لؤلؤة البحرين ص ۵۹ و نگاه کن: فوائد رضویه ص ۴۱۵.

مؤلف ریحانة الادب می‌گوید: گویا خلقت او برای این خدمت بوده است (ریحانة الادب ج ۵ ص ۱۹۶).

زاهده تحت سرپرستی پدری بزرگوار و متقی گذشت. مؤلف قصص العلماء در این باره می‌نویسد: محمد تقی مجلسی مقرر داشته بود که والده محمد باقر با جنابت او را شیر نداده باشد. البته از چنان پدری عابد و زاهد و متقی اینگونه دستور در تربیت فرزندش بعید به نظر نمی‌رسد.^۱

از دوران کودکی در خانه علم و فضیلت تحصیل و رشد نمود و در نوجوانی از

۱. نگاه کن: زندگی‌نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۷۹-۸۰، قصص العلماء ص ۲۰۹.

داستانی جالب از اوائل تولد علامه مجلسی

یکی از علمای خراسان که از دوستان مولی محمد تقی مجلسی بود خوابی دید، که پس از ورود به اصفهان در خانه مجلسی اول متوجه تعبیر خوابش شد، عالم خراسانی در منزل مولی محمد تقی مجلسی وارد گردید، پس از تعارفات مولی محمد تقی شیشه گلاب آورده و استعمال کرد، سپس به اندرون رفته قنداقه مولی محمد باقر را آورد و به دست عالم خراسانی داد و فرمود: این مولود امروز متولد گردیده و استعدادا کرد که در حق او دعا کند که خداوند او را از مروجین دین مبین گرداند. آن عالم خراسانی با توجه به خوابی که پیشتر دیده بود در حق آن کودک دعا نمود. سپس خواب خود را جهت مولی محمد تقی نقل کرد.

خواب عالم خراسانی

عالم بزرگوار خراسانی از عتبات عالیات مراجعت می‌نمود، در بین راه خواب دید که وارد خانه‌ای شد که پیغمبر اکرم ﷺ و ائمه اثنی عشر علیهم السلام همگی به ترتیب نشسته بودند و حضرت صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه الشریف در آخر مجلس نشسته بودند که آخوند خراسانی وارد شد و او را زیر دست حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف جای دادند. در این وقت دید که مولی محمد تقی مجلسی با شیشه گلاب وارد شد و پیغمبر اکرم ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام از آن گلاب مصرف کردند و به آخوند خراسانی نیز گلاب داده شد. سپس آخوند ملا محمد تقی قنداقه‌ای به خدمت حضرت رسول ﷺ آورد و عرض کرد که برای این طفل دعا بفرماید تا خداوند عالم او را مروج دین گرداند. حضرت ختمی مرتبت قنداقه را به دست مبارک گرفت و دعا فرمودند. سپس قنداقه را به امیر المؤمنین ﷺ دادند و فرمودند که در حق او دعا کن. به همین کیفیت هر امامی به امام پس از خود داد و دستور دعا کردن فرمود، تا نوبت به حضرت صاحب الامر ﷺ رسید، آن حضرت پس از دعا قنداقه را به آخوند خراسانی داد و امر به دعا کردن فرمودند. وی نیز بنا به فرمایش مبارک، قنداقه را گرفت و دعا کرد. سپس از خواب بیدار شد به اصفهان آمد. (زندگی‌نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۸۱).

عبدالله بن جابر عاملی اجازه روایت گرفت.^۱

در جوانی به درجهٔ اجتهاد رسید و در حوزه علمیه اصفهان صدها شاگرد داشت، و از جلسهٔ درسش مجتهدین و محققین و نویسندگان بسیار بهره بردند، خدمات زیادی به فرهنگ اسلامی و شیعهٔ امامیه نمود، کتابهای او در چند قرن اخیر مورد استفاده علماء و عموم مردم بوده است. او در سطوح مختلف کتاب نوشت، و با تألیف و ترجمه بعضی از کتب به زبان فارسی، به آگاهی دینی مردم فارسی زبان خدمت بی نظیری نمود. در حوزهٔ علمیه اصفهان و سایر مراکز علمی مورد توجه همهٔ علما و مجتهدین زمان خود بود، و بواسطهٔ تألیفات و تحقیقات بی نظیرش شهرهٔ جهان اسلام عموماً و شیعهٔ امامیه خصوصاً گردید، در کمال عزت و احترام با جدیت و تلاش می زیست، در سال ۱۰۹۸ شاه سلیمان، شاه ایران از ایشان التماس و درخواست نمود تا منصب شیخ الاسلامی را بپذیرد^۲، ایشان برای ترویج مذهب و تقویت فرهنگ اسلام و بپا داشتن حق و امر به معروف و نهی از منکر و کمک به مظلومین این منصب را پذیرفت، و تا آخر عمر مبارکش با کمال تلاش و کوشش و خلوص، در خدمت به خدا و مردم بود.

محدث قمی^۳ بعد از نقل دعای پدر علامه در حق فرزندش^۴ از مؤلف مرآة الاحوال چنین نقل می کند:

خوارق عاداتی که از علامه مجلسی^۵ ظاهر شده شکی نیست که از آثار این دعا است، چه آنکه او شیخ الاسلام بود از قیل سلاطین در بلدی مثل اصفهان، و جمیع مرافعات و دعاوی مردم را به نفس نفیس خود رسیدگی می کرد، و فوت نمی شد از او نماز بر اموات و جماعات... و از برای آن جناب شوق

۱. نگاه کن: ص ۷۵ پاورقی ۶

۲. وقایع السنین والاعوام، صده یازدهم هجرت ص ۵۴۰.

۳. رجوع کن به ص ۱۳.

شدیدی بود به تدریس، و از مجلسش جماعت بسیاری از علماء بیرون آمدند، و در ریاض است که عدد ایشان به هزار می‌رسید، و زیارت کرد بیت الله الحرام و ائمه عراق علیهم السلام را مکرراً، و توجه می‌کرد امور معاش خود را، و حوائج دنیای او در نهایت انضباط بود، و با این حال رسید تحریرات او به آنچه رسید، و در ترویج دین به مرتبه‌ای رسید که عبد‌العزیز دهلوی در تحفه خود گفته: که اگر بنامند دین شیعه را به دین مجلسی هرآینه در محل خواهد بود، زیرا که رونق آن از او شده.^۱

نسب:

پدر:

پدرش عالم بزرگ مولی محمد تقی معروف به مجلسی اول است^۲ که مردی عالم، فاضل، محقق متبحر، زاهد عابد تقه، متکلم و فقیه بود؛ کتب ارزشمندی نگاشته، از جمله روضة المتقین، لوامع صاحبقرانی، حدیقة المتقین، و چندین کتاب دیگر.^۳

۱. فوائد رضویه ص ۴۱۲، مرآة الاحوال ج ۱ ص ۷۹-۸۰.

۲. الکنی واللقاب ج ۳ ص ۱۵۰.

۳. محقق افتدی علیه السلام می‌گوید:

كان فاضلاً عالماً محققاً متبحراً زاهداً عابداً ثقة متكلماً فقيهاً، له كتب منها: شرح الصحيفة، و حدیقة المتقین (فارسیه) و شرح من لا یحضره الفقیه (روضه المتقین ۱۴ جزءاً) و له شرح الفقیه (لوامع صاحبقرانی ۸ اجزاء) فارسیه، و رساله فی الرضاع، و رساله مختصره بالفارسیه فی حقوق الوالدین...، و شرح علی حدیث هماد فی أوصاف المؤمن بالفارسیه. (ریاض العلماء ج ۵ ص ۴۷).

محدث قمی می‌گوید: محمد تقی المجلسی كان وحید عصره و فرید ذهره، أروع أهل زمانه و از مدهم و أعبد هم. (الکنی واللقاب ج ۳ ص ۱۵۰).

و عالم بزرگوار سید محسن امین علیه السلام می‌گوید: المولی محمد تقی الاصفهانی المجلسی الاول ولد سنة ۱۰۰۳ و توفي سنة ۱۰۷۰ فی اصفهان و دفن فی الباب القبلي من الأبواب التسعة لجامعها الأعظم و دفن معه ولده العلامة المجلسی و غیره من العلماء.

یتمهی نسبه من جهة الأب إلى الحافظ ابی نعیم احمد الاصفهانی صاحب کتاب (حلیة الأولیاء) و غیره،

او شاگرد شیخ بهائی و مولی عبدالله شوشتری و بزرگان دیگری است.^۱

محدث قمی از صاحب حدائق المقربین^۲ نقل می‌کند:

«مولی محمد تقی... در علم فقه و تفسیر و حدیث و رجال فایق اهل دهر خویش بود و در زهد و تقوی و عبادت و ورع و ترک دنیا تالی تلو استادش مسلا عبدالله بود. و پیوسته در ایام حیات خود مشغول به ریاضات و مجاهدات و تهذیب اخلاق و عبادات^۳ و ترویج احادیث و سعی در حوائج

→ و المعروف أنه من العامة لكن له كتب في المناقب، وفيما نزل من القرآن في أمير المؤمنين^۴؛ ولكن حكى صاحب رياض العلماء عن شيخه العلامة المجلسي أنه سمع منه أن الظاهر كونه من علماء أصحابنا، واتقاؤه من العامة كما هو الغالب من أحوال ذلك الزمان.

و من جهة الأم الى المولى درویش بن الجسن النطنزي، الذي يوجد اسمه أيضاً في طرق اجازاته... وفي الروضات: قيل انه اول من نشر حديث الشيعة بعد ظهور دولة الصفوية؛ يروي عن المحقق الثاني والشيخ البهائي... (اعيان الشيعة ج ۹ ص ۱۹۲).

و در روضات الجنات ج ۲ ص ۱۱۸ به نقل از مؤلف حدائق المقربین در توصیف مجلسی اول چنین آمده:^۵
كان هو مؤيداً من عند الله ومسدداً، وأكثر العلماء الأعلام من تلامذته، مثل الأقا حسين الخونساري، واستادنا المولى محمد باقر؛ بل سائر الفضلاء الأعيان الذين كانوا قبل هذه الطيقة كانوا من تلامذته، وأخذوا عنه الفقه والحديث والتفسير، وأجيزوا عنه في الرواية، وآثاره كثيرة جداً، ولو لم يكن له أثر غير ولده المنبرور لكان يكفي، فضلاً عن سائر فضلاء عصره الذين صاروا ببركته علماء الدين. و نگاه كن: الكنى واللقاب ج ۳ ص ۱۵۰ - ۱۵۱.

و محدث قمی می‌گوید: قال ابنه في البخار في حقّه: ذریعتي الى الدرجات العلی ووسیلتی إلى مسالك الهدی بعد أئمة الوری. (فوائد رضویة ص ۴۴۱).

۱. در روضات الجنات ج ۲ ص ۱۱۷ به نقل از (حدائق المقربین) آمده است: إنه كان تلميذاً للمولى عبدالله الشوشتری والشيخ بهاء الدين العاملي... و نگاه كن: الكنى واللقاب ج ۳ ص ۱۵۰ - ۱۵۱، فوائد رضویة ص ۴۳۹ - ۴۴۰.

۲. عبادت و زهد و مراقبت وی بسیار بود به گونه‌ای که بعضی می‌خواستند نسبت تصوف به او دهند، در جواب این افراد «علامه مجلسی» که از نزدیک با پدر خود محشور بود و از عقاید و رفتارش بهتر از هر کسی آگاهی داشت و ضمناً کتب اهل تصوف و عقاید و آرای متسب به آنان را مطالعه نموده بود، در تألیفات خود نوشت:

مؤمنین و هدایت خلق بوده، و به یمن همتش احادیث اهل بیت علیهم السلام انتشار یافت و به نور هدایتش جمع بسیاری هدایت یافتند.^۱

مولی محمد تقی در سال ۱۰۰۳ هـ ق به دنیا آمده و در سال ۱۰۷۰ هـ ق به رحمت ایزدی پیوست. و در تاریخ وفاتش گفته شده: افسر شرع او فتاد و بی سر و پا گشت فضل.^۲

→ اگر تصوّف آن است که در این کتابها نوشته شده و عقایدی است که بدانها نسبت می دهند، پدرم میرزا از آنهاست، و اگر صوفی گری و عرفان رفتار سلاطین صفویه و برخی از علمای منسوب به صوفیه است، که باید آن را تقویت نمود... علامه مجلسی به صراحت می نویسد:

بسیاری از علماء این طریقه مرضیه صوفیه حق را داشتند و اطوار و اخلاق ایشان مباین جماعت بود (یعنی صوفیه ای که مورد طعن علامه مجلسی و دیگر علمای امامیه رضوان الله علیهم اجمعین هستند)، مانند شیخ بهاء الدین محمد رضوان الله علیه که کتبشان مشحون است به تحقیقات صوفیه، و والد مرحوم حقیر از او تعلیم ذکر نموده بود و هر سال یک اربعین به عمل می آورد و جمع کثیری از تابعان شریعت مقدسه موافق قانون شریعت ریاضت می داشتند و فقیر نیز مکرر اربعینات به سر آورده ام؛ زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۱۰۸.

سپس نویسنده زندگی نامه می گوید:

«با نقل عبارت بالا به طور و ضوح معین گردید که اگر مقصود از تصوّف، زهد و وارستگی و تهذیب و تزکیه نفس و توجه به مبدأ لایزال و انقطاع از ماسوی الله و تعبد و خلوص در عبادت و تحصیل صفات کمال و اجتناب از رذائل اخلاقی طبق دستورات دین و عدم علاقه به دنیا و مافیها باشد، که امری است مستحسن و پسندیده و باید تمام مسلمین و مؤمنین چنین باشند و از صدر اسلام تا کنون مسلمان های واقعی این چنین بوده و می باشند؛ و اما اگر مقصود از صوفی گری داشتن عقاید فاسد از حلول و تناسخ و وحدت وجود باشد و یا مرید و مراد بازی و تشکیل مجالس سماع و رقص و پایکوبی و ارتکاب معاصی و ترک نماز و سایر واجبات و اباحه منکرات و ریاضات غیر شرعی و یا ترک معاشرت با مردم و انزوا و لاقیدی و لایبالی گری و خالی کردن شانه از زیر بار مسؤولیت اجتماعی و این گونه امور باشد، که مطابق منطق و عقل و دین مردود بوده و در بدی و زشتی آن جای هیچگونه تردیدی نیست و این همان تصوّف و صوفی گری است که حضرت رضا علیه السلام فرمودند: من ذکر عنده الصوفیة ولم ینکرهم بلسانه و قلبه فلیس منا، و من انکرهم فکائنّا جاهد الکفار بین یدی رسول الله صلی الله علیه و آله [سفینه البحار ج ۲ ص ۵۷]. صوفیه جهت مشایخ و اقطاب خود مقامات و خوارق عاداتی نقل می کنند که عقل سالم از قبول آنها استنکاف دارد».

۱. فوائد رضویه ص ۴۴۰.

۲. روضات الجنات ج ۲ ص ۱۸، فوائد رضویه ص ۴۴۱.

از نوشته میر محمدحسین فرزند صدرالدین محمد حسینی عاشوری چنین استفاده می شود که: مادر بزرگوار علامه مجلسی رحمته الله دختر سید صدر الدین محمد حسینی عاشوری قمی است.^۱

اجداد پدری و مادری

مجلسی اول فرزند مولی علی بود که به او مولی مقصود علی و مقصود بیک نیز گفته می شد.^۲ مولی علی اشعاری زیبا و بدیع می سرود و متخلص به مجلسی بود.^۳

نسب پدری علامه مجلسی رحمته الله به حافظ ابو نعیم اصفهانی^۴ احمد بن عبدالله بن احمد بن اسحاق بن موسی بن مهران، مولی عبدالله بن معاویه بن عبدالله بن جعفر طیار می پیوندد، و این موضوع را مولی محمد تقی مجلسی رحمته الله در برخی از اجازات خود فرموده است. همچنین امیر محمد حسین خاتون آبادی بنا بر نقل صاحب روضات الجنات و میرزا عبدالله افندی مؤلف کتاب ریاض العلماء بنا بر نقل

۱. نگاه کن: الذریعه ج ۱ ص ۱۵۱ ش ۷۲۱، طبقات اعلام الشیعه ج ۶ (الکواکب المنتشرة) ص ۲۰۹-۲۱۰.

۲. زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۷۱.

۳. زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۷۴، ریحانة الأدب ج ۵ ص ۱۹۱. و در الکنی واللقاب ج ۳ ص ۱۵۱ چنین آمده: المولی مقصود علی کان بصیراً ورعاً، مروجاً لمذهب الاثنی عشریة، له أبیات رائقة بدیعة، ولحسن محاضرتة وجودة مجالسته سمي بالمجلسي وتخلص به، فصار هذا لقباً في هذه الطائفة الجليلة والسلسلة العلیة.

۴. در ص ۱۷-۱۸ پاورقی ۳ بخشی از گفته مؤلف اعیان الشیعه در مورد نسب مجلسی آورده شد که ضمن آن در مورد حافظ ابو نعیم اصفهانی می گوید: معروف این است که او از اهل سنت است ولی کتابهایی در مناقب اهل بیت و فضیلت امیر المؤمنین علیه السلام دارد. سپس به واسطه صاحب ریاض العلماء از علامه مجلسی نقل می کند که در مورد حافظ ابو نعیم گفته: او ظاهراً از علمای اصحاب ما بوده و به مقتضای آن زمان تقیه می کرده است. (اعیان الشیعه ج ۹ ص ۱۹۲)

نامه دانشوران^۱ نوشته و تصریح کرده‌اند.^۲

جذّه علامه مجلسی^۳ یعنی مادر مولی محمد تقی از زنان عابده و صالحه و زاهده بوده^۴ و دختر عالم جلیل کمال الدین درویش محمد بن حسن عاملی نطنزی اصفهانی می‌باشد.^۵

۱. نامه دانشوران ج ۲ ص ۷۰۹. ۲. نگاه کن: زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۷۲.

۳. در خاتمه مستدرک آمده: والدة محمد تقی عارفة مقدّسة سالحه بوزّه و از تقوی و صلاح او نقل شده که وقتی شوهرش مقصود علی عازم سفری گردید پسران خود ملا محمد تقی و ملا محمد صادق را آورد خدمت علامه مقدّس و رع ملا عبدالله شوشتری به جهت تحصیل علوم شرعیّه و استدعا کرد از آن بزرگوار که مواظبت فرماید در تعلیمشان پس از آن مسافرت کرد پس مصادف شد در آن ایام عیدی، جناب ملا عبدالله سه تومان به ملا محمد تقی داد و فرمود این را صرف نمایند در ضروریات معاش خودتان، عرض کرد که بدون اطلاع و اجازه والده نمی‌توانیم صرف نمایم چون خدمت والده خود رسیدند کیفیت را به عرض او رسانیدند فرمود: پدر شما دکانی دارد که غله آن چهارده غاز بیکی است و آن مساوی مخارج شما است به نحوی که تعیین و تقسیم آن کرده‌ام و این عادت شده برای شما در این مدت، پس هرگاه این مبلغ را بگیرم حال شما در توسعه و فراخی معیشت می‌شود و این مبلغ تمام می‌گردد و شما عادت اول خود را فراموش می‌نمایید، آن وقت به مخارج کم خود صبر نمی‌نمایید، پس ناچار می‌شوم که شکایت کنم از تنگی حال شماها در غالب اوقات به جناب ملا عبدالله و غیره و این شایسته ما نیست، چون خدمت مولانا این مطلب عرض شد آن بزرگوار دعا کرد در حق ایشان، پس حقتعالی دعای آن جناب را مستجاب فرمود و این سلسله جلیله علیه را از حامیان دین و مروجین شریعت سید المرسلین حضرت خاتم النبیین صلوات الله علیه قرار داد، و بیرون آورد از ایشان این بحر موج و سراج و هاج را، و به علاوه این دعای عمومی که جناب ملا عبدالله کرد مصادف شد در حق او دعای والد معظمش ملا محمد تقی مجلسی. مستدرک الوسائل ج ۲۰ (خاتمه) ص ۱۷۳-۱۷۵ ش ۹.

۴. الکنی و الألقاب ج ۳ ص ۱۵۱، فوائده رضویه ص ۱۷۷، اعیان الشیعه ج ۹ ص ۱۹۲، زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۷۱.

محدث قمی می‌گوید: «کانت أم المولى محمد تقی عارفة مقدّسة سالحه، بنت العالم الجلیل کمال الدین درویش محمد بن الشیخ حسن العاملی ثم النطنزی ثم الإصفهانی من أكبر ثقات العلماء، یروی عن المحقق الشیخ علی الکرکی.

و عن (مناقب الفضلاء) قال: وهذا المولى کمال الدین - رحمه الله - من أهل العبادة والزهادة، وهو مدفون

کمال الدین محمد بن الحسن از محقق ثانی و شیخ بهائی روایت می‌کند، و او اولین کسی است که بعد از ظهور دولت صفویه احادیث شیعه را نشر داد.^۱

علت شهرت این خاندان به مجلسی:

و جوه مختلفی برای این شهرت نقل کرده‌اند، و ما جهت اختصار آن وجه را که به واقع نزدیکتر است ذکر می‌کنیم:

محدث قمی می‌نویسد: از آنجا که مولی مقصود علی (پدر مجلسی اول) مردی سخنور، خوش‌گفتار و خوش مجلس بود، به او لقب «مجلسی» داده شد، و خود نیز به آن در اشعارش تخلص نمود، و بدین جهت این طایفه به آن ملقب گردیدند.^۲

وفات:

او در ۲۷ رمضان المبارک سال ۱۱۱۰ هجری قمری^۳ در اصفهان وفات نمود

→ في نظن، وله قبة معروفة.

- وقال الشيخ يوسف البحراني: إنه أول من نشر الحديث في الدولة الصفوية باصفهان. وعن مرآة الاحوال: كان فاضلاً عالماً مقدساً من تلامذة أفضل المتأخرين الشيخ زين الدين الشهيد الثاني. - الكنى والألقاب ج ۳ ص ۱۵۱.
- و در تکملة امل الآمل ص ۱۱۶ و القیض القدسی ضمن بحار الانوار ج ۱۰۵ ص ۱۰۷ آمده است که مادر مولی محمد تقی از اقارب شیخ عبدالله بن جابر عاملی است. و نگاه کن: ص ۷۵ پاورقی ۳.
۱. اعیان الشیعه ج ۹ ص ۱۹۲، الکنی والألقاب ج ۳ ص ۱۵۱، لؤلؤة البحرين: ۱۵۰.
۲. الکنی والألقاب ج ۳ ص ۱۵۱.

مرحوم حاج سید محمد علی مبارکه‌ای در رساله نور القدسی می‌گوید: لقب مجلسی را شاه طهماسب به ملا مقصود علی داده است و او آن را در اشعار تخلص خود قرار داد و علت آن است که هر موقع شاه می‌خواست مجلس مذهبی درست کند، او را حاضر می‌کرد و او بیان احادیث و فضائل اهل بیت علیهم‌السلام می‌نمود. (زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۷۴).

۳. در کتاب زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۸۷ آمده: میرزا عزیز الله مجلسی رحمته‌الله در تاریخ وفات جلدش چنین سروده:

(آفتاب آسمان دین نهان شد) گفت عقل (۱۱۱۰) (پیشوای اهل دنیا رفت) اندر آسمان (۱۱۱۰)

و فقیه محقق آقا جمال الدین خوانساری بر او نماز خواند.^۱

علامه حاج آقا بزرگ تهرانی می نویسد:

گفته شده که علامه مجلسی در سال ۱۱۱۱ (موافق با کلمه «غم و حزن» وفات نموده، ولی صحیح آن است که در تاریخ وفاتش به فارسی گفته شده و روز و ماه و سال وفات مطابق ۱۱۱۰ بیان شده است:

ماه رمضان چوبیست و هفتش کم شد تاریخ وفات باقر اعلم شد^{۲-۳}.

محل دفن

او در ضلع شمال غربی مسجد جامع اصفهان در بقعه مخصوص کنار پدر بزرگوارش مولی محمد تقی مجلسی^۴ به خاک سپرده شد، و سپس فرزندش محمد رضا مجلسی^۵ را در کنار او دفن کردند و اکنون این سه عالم داخل یک ضریح، زیارت

→ بعضی سال وفاتش را در سال ۱۱۱۱ می دانند و مطابق یافته اند آن را با کلمه «غم و حزن» بنا بر این عمر مجلسی^۶ ۷۴ سال می شود و این مختار صاحب نخبة المقال است چنانکه فرموده:

والمجلسی بن تقی باقر له بحار کمالها جواهر مسجد المذهب بالوجه الأتم وعده ۷۴ عمرا قبضه حزن و غم (۱۱۱۱)

ولکن وجه اول اشهر است. (فوائد رضویه ص ۴۱۵). و نگاه کن: الفیض القدسی ضمن بحار الانوار

ج ۱۰۵ ص ۱۵۰، نؤلوة البحرین ص ۵۹، الذریعة ج ۳ ص ۱۶ ش ۴۳.

۱. گلشن ابرار ج ۳ ص ۱۲۱. ۲. الذریعة ج ۳ ص ۱۶ ش ۴۳.

۳. توضیح اینکه (ماه رمضان) جمع حروف آن به حساب ابجد ۱۱۲۷ می شود چون عدد ۲۷ را از آن کم کنیم ۱۱۱۰ می شود، و اشاره به روز وفات هم دارد که بیست و هفتم رمضان است.

۴. عدد اولاد علامه مجلسی را ۹ نفر ذکر کرده اند، چهار پسر به نامهای میرزا محمدرضا، میرزا محمد صادق، میرزا محمد جعفر، و میرزا عبدالله. و پنج دختر: ۱. همسر میر محمد صالح حسینی خاتون آبادی. ۲. همسر میرزا محمد کاظم العاسی. ۳. همسر ملا حیدر علی شیروانی. ۴. همسر میر زین العابدین خاتون آبادی. (مرآة الاحوال ج ۱ ص ۹۴-۱۰۰، زندگی نامه علامه مجلسی ج ۱ ص ۳۱۱-۳۱۲ به نقل از تذکرة الانساب). در این کتابها از همسر دختر پنجم نام برده نشده است. و محدث قمی در فوائد رضویه ص ۵۹۵ عالم برجسته محمد قاسم بن محمدرضا هزار جریبی را از جمله دامادهای علامه مجلسی شمرده است.

می‌شوند و قبر هر کدام مشخص می‌باشد و نام آنها بر سنگ قبرشان نوشته شده است. در اطراف این بقعه و جوار آنها بزرگان دیگری چون فاضل جلیل مولی محمد صالح مازندرانی داماد مجلسی اول، و فرزندش ادیب فقیه آقا هادی، و محمد صالح خاتون آبادی داماد علامه مجلسی، و فاضل تحریر محمد مهدی هرنندی، و فاضل محدث محمد علی استرآبادی داماد مجلسی اول، و میرزا محمد تقی الماسی^۱، و جمع کثیری از علمای زمان مجلسی و بعد از آن به خاک سپرده شده‌اند که نام جمعی از آنها در کتاب تذکرة القبور تألیف آیه الله حاج شیخ عبد‌الکریم گزی اصفهانی آمده است، در این زمان نیز تنی چند از علمای نامدار و بزرگ اصفهان در این بقعه دفن شده‌اند از آن جمله آیه الله طبیب زاده مؤلف الشمس الطالعه فی شرح الزیارة الجامعة و چندین اثر دیگر، آیه الله صافی رئیس حوزه علمیه اصفهان، آیه الله حاج آقا ضیاء الدین علامه فانی، آیه الله هاشمی، آیه الله مدرس، آیه الله میر جهانی.

مزار علامه مجلسی از هنگام دفن تا کنون در طول چند قرن مورد عنایت و زیارت و پناهگاه علما و عاقله مردم بوده است، خصوصاً در شبها و روزهای جمعه که زائرین به مزارش توجه بیشتری دارند.

تجربه نشان داده است که دعا برای حاجات و خواسته‌ها در کنار این مزار با طلب شفاعت از ایشان به اجابت نزدیک است. از این رو علاوه بر کسانی که جهت احترام به علمای مذهب و ناشران دین و درک ثواب و فضیلت به زیارت می‌آیند، جمعی نیز علاوه بر درک ثواب با نیت و حاجت مخصوص می‌آیند و با تلاوت قرآن و اهداء ثواب آن به روح این عالم و پدرش، به برکت و شفاعت این دو بزرگوار و علمای مدفون در آن بقعه، به حاجت خود می‌رسند.

مؤلف روضات الجنات درباره این مزار و بقعه مبارکه می‌گوید:

۱. نگاه کن: روضات الجنات ج ۲ ص ۸۶.

از برکات این تربت نورانی و خاک پاک، بارها به مقصود و خواسته خود رسیده‌ام و این را تجربه کرده‌ام؛ و مردم از اطراف و اکناف به قصد زیارت به سوی این جایگاه نورانی رهسپار می‌شوند، و با بهره‌ای فراوان از خیر و کامیابی، شادمان و خرسند باز می‌گردند.^۱

آیه الله حاج آقا نصر الله شاه آبادی^۲ - حفظه الله تعالی - فرزند حضرت آیه الله العظمی فیلسوف بزرگ قرن و استاد امام راحل - رحمه الله علیهما - می‌گفتند:
در زمان نوجوانی به اصفهان رفتم تا با خویشان خود در آن شهر ملاقات کنم، چون به تهران بازگشتم پدر بزرگوام از من سؤال کردند که سر قبر مجلسی - رحمه الله تعالی - رفتی؟
گفتم: نه.

فرمودند: پس رفتی اصفهان چه کنی؟
سپس فرمودند: جا دارد، اگر کسی از اقصی نقاط عالم به قصد زیارت حضرت مجلسی به اصفهان بیاید و ایشان را زیارت کند.

۱. روضات الجنات ج ۲ ص ۸۷.

۲. این قضیه از ایشان تلفنی سؤال شد، و آنچه در متن آمده عین گفته ایشان است.

فهرست موضوعات

مقدمه مؤسسه بر کتاب تحفة الزائر (زندگی علامه مجلسی رحمته الله علیه)	صفحة ۱-۱۱۴
سر آغاز	۳
مقدمه مؤلف	۵

باب اول

ثواب تعمیر قبور پیامبر و ائمه علیهم السلام و ثواب زیارت ایشان و آداب آن

فصل اول: در ثواب زیارت هریک از ایشان علیهم السلام	۲۴
فصل دوم: در آداب زیارت هریک از ائمه علیهم السلام	۳۱

باب دوم

فضیلت و کیفیت زیارت پیامبر و فاطمه و ائمه بقیع علیهم السلام

فصل اول: در فضیلت زیارت ایشان	۴۴
فصل دوم: در بیان کیفیت زیارت حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و آداب آن	۴۹
زیارت ۱: روایت صحیح از امام صادق، آموزش زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله	۵۱
زیارت ۲: روایت معتبر از کیفیت زیارت کوتاه امام صادق علیه السلام	۵۲
زیارت ۳: روایت معتبر از امام رضا علیه السلام . آموزش زیارت آن حضرت	۵۳

- زیارت ۴: روایت معتبر دیگر از امام رضا علیه السلام، آموزش زیارت آن حضرت ۵۳
- زیارت ۵: روایت معتبر از کیفیت زیارت امام سجاده علیه السلام ۵۴
- زیارت ۶: کیفیت زیارت به نقل از فقه رضوی ۵۵
- زیارت ۷: روایت صحیح از امام صادق علیه السلام، آموزش سلام بر حضرت ۵۷
- فصل سوم: در بیان فضیلت مسجد حضرت رسول صلی الله علیه و آله و اعمالی که در آن مسجد مستحب است ۵۸
- فصل چهارم: در وداع حضرت رسول صلی الله علیه و آله ۶۴
- زیارت حضرت در اوقات شریفه ۶۵
- فصل پنجم: در بیان فضیلت زیارت آن حضرت در شهرهای دیگر غیر مدینه طیبه و کیفیت آن ۶۷
- روایت صحیح از امام رضا علیه السلام، آموزش سلام و صلوات بعد از نماز ۶۸
- روایت معتبر از امام صادق علیه السلام، آموزش زیارت پیامبر و ائمه علیهم السلام روز جمعه ۶۹
- فصل ششم: در بیان کیفیت زیارت حضرت فاطمه صلوات الله علیها ۷۲
- روایت معتبر از امام جواد علیه السلام ۷۴
- نماز حضرت فاطمه علیه السلام ۷۵
- روایت از ائمه معصومین علیهم السلام، زیارت در سوم جمادی الثانیه ۷۵
- فصل هفتم: در کیفیت زیارت ائمه بقیع صلوات الله علیهم اجمعین ۷۷
- روایت یکی از معصومین علیهم السلام، به روایت کلینی و ابن قولویه و طوسی (رحمهم الله) ۷۸
- وداع با ائمه بقیع علیهم السلام ۷۹
- محمد بن حنفیه برادرش امام مجتبی علیه السلام را چنین زیارت کرد ۸۰
- فصل هشتم: در بیان سایر اعمال که در مدینه مستحب است ۸۲
- روایت معتبر از امام صادق علیه السلام، آموزش زیارت روز جمعه برای رفع پریشانی ۷۰
- زیارت حضرت حمزه رضی الله عنه ۸۲
- مساجد و اماکن متبرکه اطراف مدینه و ۸۳

باب سوم

فضیلت زیارت امیر المؤمنین (ع) و کیفیت زیارت آن حضرت

- فصل اول: در فضیلت زیارت آن حضرت ۹۰
- فصل دوم: در بیان موضع قبر منور آن حضرت (ع) و قبور شریفه انبیا و اوصیا (ع) که در جوار آن حضرت مدفون اند ۹۶
- فصل سوم: در بیان زیارات مطلقه آن حضرت که مقید به وقتی نیست ۱۰۵
- زیارت اول: روایت از شیخ مفید و ابن طاووس و شهید (رضی الله عنهم) و غیر ایشان ۱۰۵
- دعا بعد از هر نماز نافله و فریضه، مادام اقامت در نجف ۱۱۶
- زیارت دوم: روایت معتبر از امام صادق (ع)، آموزش زیارت به یونس بن ظبیان ۱۲۰
- زیارت سوم: روایت از امام رضا (ع) یا امام کاظم (ع) یا امام هادی (ع) ۱۲۶
- زیارت چهارم: روایت معتبر از امام رضا (ع) که امام سجاده (ع) چنین زیارت نمود (امین الله) ۱۲۸
- زیارت پنجم: روایت معتبر از امام صادق (ع)، آموزش زیارت به صفوان جهال ۱۲۹
- زیارت ششم: امام صادق (ع) امیر المؤمنین و امام حسین (ع) را چنین زیارت نمود به روایت صفوان جهال ۱۳۲
- زیارت امام حسین (ع) از کنار قبر امیر المؤمنین (ع) ۱۳۷
- زیارت هفتم: به روایت صفوان جهال ۱۴۱
- زیارت هشتم: روایت از امام صادق (ع)، آموزش زیارت به یوسف کناسی و معاویه بن عمار (منسوب به حضرت خضر (ع)) ۱۴۲
- فصل چهارم: در بیان زیارات امیر المؤمنین - صلوات الله علیه - که مخصوص اند به ایام متبرکه ۱۵۴
- اول: روایت معتبر از امام رضا (ع) در فضیلت زیارت روز عید غدیر نزد قبر امیر المؤمنین (ع) ۱۵۴
- زیارت اول: زیارت روز غدیر (امین الله) ۱۵۵
- زیارت دوم: روایت شیخ مفید و شهید (رحمهما الله) از کیفیت زیارت امام حسن عسکری (ع) در عید غدیر ۱۵۵
- زیارت سوم: روایت امام صادق (ع) در کیفیت زیارت روز عید غدیر نزد قبر امیر المؤمنین (ع) ۱۶۸
- دوم: امام صادق (ع) روز مولود پیامبر (ع) امیر المؤمنین (ع) را چنین زیارت نمود و به محمد بن مسلم آموزش داد ۱۶۹
- سوم: روایت از امام صادق (ع) (منسوب به حضرت خضر (ع)) ۱۷۲
- زیارت روز شهادت امیر المؤمنین (ع) (منسوب به حضرت خضر (ع)) ۱۷۳
- چهارم: زیارت آن حضرت در روز میث ۱۷۳

باب چهارم

فضیلت نجف و کوفه و مساجد آن و آب فرات

فصل اول: در فضیلت نجف اشرف.....	۱۷۸
فصل دوم: در بیان فضیلت آب فرات.....	۱۸۴
فصل سوم: در فضیلت کوفه و مسجد بزرگ کوفه و اعمال آن مسجد شریف.....	۱۸۷
اعمال مسجد کوفه.....	۱۹۴
فصل چهارم: در بیان فضیلت مسجد سهله و سایر مساجد و مشاهد کوفه.....	۲۰۱
اعمال مسجد سهله.....	۲۰۴
مسجد صعصعة بن صوحان.....	۲۱۰

باب پنجم

فضیلت زیارت سید الشهداءؑ

فصل اول: اخباری که دلالت بر وجوب زیارت آن حضرت می‌کند، و بر اینکه به خوف ترک زیارت نباید کرد، و بیان مدتی که باید عود به زیارت آن حضرت نمود.....	۲۱۴
فصل دوم: در ثواب خالص گردانیدن نیت در زیارت آن حضرت و اشتیاق به آن.....	۲۲۷
فصل سوم: زیارت آن حضرت افضل اعمال است و معادل حج و عمره و جهاد و موجب مغفرت گناهان و خفت حساب، و رفع درجات، و اجابت دعوات.....	۲۳۱
فصل چهارم: در بیان آنکه زیارت آن حضرت موجب طول عمر و حفظ بدن و مال و زیادتی روزی و برآمدن حاجات است و آنچه خرج کنند به اضعاف آن عوض می‌یابند.....	۲۴۱
فصل پنجم: در بیان آنکه پیغمبران و اوصیای ایشان و ائمه معصومینؑ و ملائکه - صلوات الله علیهم اجمعین - به زیارت آن حضرت می‌آیند و دعا از برای زیارت کنندگان آن حضرت می‌کنند و ایشان را پشارتها می‌دهند.....	۲۴۵
فصل ششم: در بیان انواع مختلفه ثواب که در فضیلت زیارت آن حضرت وارد شده است.....	۲۵۵
فصل هفتم: در فضیلت نماز در روضه مقدسه و حوالی آن و کیفیت نماز زیارت و غیر آن.....	۲۶۳

باب ششم

فضیلت حایر و کربلا و تربت امام حسین علیه السلام

فصل اول: در فضیلت حایر و کربلا و بیان حدّ حایر.....	۲۶۸
فصل دوم: در فضیلت تربت آن حضرت و کیفیت و آداب اخذ و استعمال آن.....	۲۷۵
فصل سوم: در بیان سایر فوائد تربت مشرفه و بعضی معجزات که از آن ظاهر گردیده.....	۲۹۱
اول:.....	۲۹۱
دوم:.....	۲۹۲

باب هفتم

زیارات مطلقه و آداب آن و ادعیه روضه مقدسه

فصل اول: در آداب زیارت آن حضرت.....	۳۰۰
فصل دوم: در زیارات مطلقه است که مخصوص به وقتی و حالی نیست و در همه اوقات می توان بعمل آورد.....	۳۰۵
زیارت اول: روایت قوی از امام صادق علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت.....	۳۰۵
زیارت دوم: به روایت مفید و محمد بن المشهدی (رحمهما الله)، آموزش زیارت.....	۳۳۰
زیارت سوم: روایت به سند حسن و قوی از امام صادق علیه السلام ، آموزش زیارت.....	۳۴۵
زیارت چهارم: روایت معتبر از امام صادق علیه السلام ، آموزش زیارت به یونس بن ظبیان.....	۳۴۹
زیارت پنجم: روایت صحیح از امام صادق علیه السلام ، و چند روایت معتبر دیگر آموزش زیارت به معاویه بن عمار.....	۳۵۳
زیارت ششم: روایت معتبر از امام صادق علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت به یوسف کناسی.....	۳۵۴
زیارت هفتم: روایت معتبر از امام رضا علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت به ابراهیم بن ابی البلاد.....	۳۵۹
زیارت هشتم: روایت معتبر از امام هادی علیه السلام	۳۶۰
زیارت نهم: روایت موثق از امام صادق علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت به عمار ساباطی.....	۳۶۱
زیارت دهم: روایت معتبر از امام صادق علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت به فضل بن عمر.....	۳۶۲
زیارت یازدهم: روایت معتبر از امام صادق علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت.....	۳۶۶
زیارت دوازدهم: روایت معتبر از امام صادق علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت به صفوان جمّال (أوثق وأضبط زیارات)، بعد از زیارت اول.....	۳۷۰

زیارت سیزدهم: روایت امام صادق علیه السلام ، آموزش زیارت به صفوان جمال، همان زیارت دوازدهم است به روایت محمد بن المشهدی.....	۳۷۷
زیارت چهاردهم: از سید بن طاووس، که روایت بودنش مظنون است با بعضی قرائن.....	۳۸۳
زیارت پانزدهم: روایت سید بن طاووس از کیفیت زیارت شخصی ناشناس (ظاهراً خضر نبی یا یکی از معصومین علیهم السلام).....	۳۸۹
زیارت شانزدهم: روایت ابن طاووس و محمد بن المشهدی از ناحیه مقدسه.....	۳۹۱
فصل سوم: در زیارت عباس بن علی علیه السلام	۳۹۹
فصل چهارم: در زیارت مخصوص وداع، روایت معتبر از امام صادق علیه السلام	۴۰۳
فصل پنجم: در بیان سایر اعمال مستحبیه در روضه مقدسه.....	۴۰۹
فصل ششم: در بیان زیارت در حال تقیه، و تجویز افشای زیارت.....	۴۱۶

باب هشتم

فضیلت و کیفیت زیارات مخصوصه و زیارت از مکان‌های دور

فصل اول: در فضیلت و کیفیت زیارت شب و روز عاشورا، و اعمال آن روز.....	۴۱۸
زیارت اول: روایت معتبر از امام باقر علیه السلام ، آموزش کیفیت زیارت در روز عاشورا به مالک جُهنی (از زیارت عاشورای معروفه).....	۴۲۱
نماز و دعای بعد از زیارت عاشورا (دعای علقمه).....	۴۲۶
زیارت دوم: روایت به سند حسن کالصحیح از امام صادق علیه السلام ، آموزش زیارت در روز عاشورا به عبدالله بن ستان.....	۴۳۲
زیارت سوم: از سید بن طاووس (زیارت از راه دور).....	۴۴۱
زیارت چهارم: به روایت مفید و محمد بن المشهدی (رحمهما الله) از ناحیه مقدسه.....	۴۴۴
فصل دوم: در بیان فضیلت و کیفیت زیارت اربعین (بیستم ماه صفر).....	۴۵۸
فصل سوم: در بیان کیفیت و فضیلت زیارت آن حضرت در ماههای مبارک رجب و شعبان و رمضان.....	۴۶۴
فصل چهارم: در بیان فضیلت زیارت آن حضرت در روز عرفه و عیدها و سایر ایام متبرکه.....	۴۷۵
فصل پنجم: در بیان فضیلت و کیفیت زیارت آن حضرت در غیر کربلا، و زیارت سائر ائمه علیهم السلام	۴۸۳
از شهرهای دور.....	۴۸۳

باب نهم

فضیلت و کیفیت زیارت امام کاظم و امام رضا و امام جواد علیهم السلام

فصل اول: در فضیلت زیارت کاظمین - صلوات الله علیهما -	۴۹۰
فصل دوم: در بیان کیفیت زیارت کاظمین علیهم السلام، روایت معتبر از امام هادی علیهم السلام	۴۹۵
فصل سوم: در بیان فضیلت مسجد برائا و غیر آن از مساجد و مشاهد آن حدود	۴۹۸
فصل چهارم: در بیان فضیلت زیارت امام الإنس والجن علی بن موسی الرضا - صلوات الله علیه - و شرافت مدفن آن حضرت	۵۰۳
فصل پنجم: در بیان کیفیت زیارت آن حضرت	۵۱۵
روایت معتبر مروی از ائمه علیهم السلام	۵۱۶
زیارت مشهوره در کتب معتبره (مروی از ائمه علیهم السلام بنا بر نقل مزار این قولویه)	۵۱۶
زیارت وداع	۵۲۱
دعای بعد از زیارت امام رضا علیهم السلام	۵۲۳
زیارت غیر مشهوره (سیاقش حاکی است که منقول است)	۵۲۵

باب دهم

فضیلت و کیفیت زیارت امام هادی و امام حسن عسکری و صاحب الزمان علیهم السلام و بعضی ادعیه و توسل

فصل اول: در فضیلت و کیفیت زیارت عسکرین - صلوات الله علیهما -	۵۳۴
روایت از بعضی ائمه علیهم السلام، آموزش کیفیت زیارت	۵۳۵
فصل دوم: در بیان کیفیت و آداب زیارت حضرت صاحب الزمان - صلوات الله علیه -	۵۳۹
زیارت ناحیه اول، روایت به سندهای صحیح از حضرت صاحب الزمان به حمیری (زیارت آل یاسین)	۵۳۹
زیارت ناحیه دوم، روایت از محمد بن عثمان، زیارت آل یاسین معروف به ندبه	۵۴۲
دعای ندبه: (که در چهار عید خوانده می شود)	۵۴۷
زیارت صاحب الامر علیهم السلام بعد از نماز صبح، اول آن (اللهم بلغ مولای صاحب الزمان)	۵۵۶
دعای عهد از امام صادق علیهم السلام، اول آن (اللهم رب النور العظیم)	۵۵۷
دعا برای صاحب الامر علیهم السلام از امام رضا علیهم السلام، اول آن (اللهم ادفع عن ولیک)	۵۵۹
دعا در غیبت حضرت قائم علیهم السلام از امام زمان عجل الله فی فرجه، اول آن (اللهم عرفنی نفسك)	۵۶۲
زیارت اول در سرداب مقدس، اول آن (السلام علیک یا خلیفه الله)	۵۶۷
زیارت دوم در سرداب مقدس، اول آن (السلام علی الحق الجدید)	۵۷۲

باب یازدهم

بیان زیارات جامعه و استغاثه و کیفیت صلوات بر ائمه

- فصل اول: در بیان زیارات جامعه، زیارت اول: روایت معتبر از امام رضا (ع) (معروف به جامعه صغیره) ۵۷۶
- صلوات بر رسول خدا و ائمه (ع)، روایت از امام زمان (عجل الله تعالی فرجه به ابوالحسن ضراب اصفهانی) ۵۷۷
- زیارت دوم: روایت معتبر از امام هادی (ع) (زیارت جامعه کبیره) ۵۸۰
- زیارت سوم: روایت سید بن طاووس و محمد بن المشهدی رحمهما الله از ائمه (ع) ۵۸۹
- دعا بعد از زیارت هر یک از ائمه (ع) ۵۹۷
- دعای دیگر بعد از زیارت هر یک از ائمه (ع) ۶۰۱
- زیارت چهارم: روایت از امام هادی (ع) ۶۰۳
- زیارت پنجم: روایت موثق حسین بن روح (زیارت رجیبه) ۶۱۲
- زیارت ششم: روایت معتبر از امام باقر (ع)، از امام سجاده (ع) (زیارت امین الله) ۶۱۳
- زیارت هفتم: روایت معتبر از امام صادق (ع) ۶۱۵
- زیارت هشتم: روایت از امام صادق (ع)، (خصوصاً در روز عرفه) ۶۲۰
- فصل دوم: در بیان کیفیت استشفاع و توسل به ائمه (ع) و نوشتن عرائض به خدمت ایشان و چند روایت در این زمینه ۶۲۳
- روایت اول: آموزش نوشتن رقمه و توسل به ائمه (ع) توسط امیرالمومنین در خواب به این کשמرد و استجابت آن ۶۲۳
- دوم: آموزش نوشتن رقمه به صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه) ۶۲۶
- سوم: روایت از امام صادق (ع) در نوشتن رقمه ۶۲۸
- چهارم: روایت از امام صادق (ع) در نوشتن رقمه ۶۲۸
- پنجم: نوشتن رقمه به امیرالمومنین (ع) و فرستادن به ضریح آن حضرت ۶۲۹
- ششم: آموزش نوشتن رقمه و فرستادن به ضریح امام حسین (ع) از امام حسن عسکری (ع) ۶۳۰
- هفتم: نوشتن رقمه و دعای بعد از نماز شب ۶۳۳
- هشتم: آموزش نوشتن رقمه و دعا از امام باقر (ع) ۶۳۸
- نهم: روایت شیخ صدوق رحمه الله در آموزش نماز و استغاثه به حضرت صاحب الزمان (ع) ۶۴۰
- دهم: روایت از ائمه (ع) در توسل به ائمه (ع) (دعای توسل) ۶۴۳
- یازدهم: آموزش توسل به هر یک از ائمه (ع) در امر خاص (برای هر کاری به یکی از ائمه (ع) توسل جستن) ۶۴۵
- دوازدهم: روایت معتبر از امام صادق (ع) (نماز و توسل به حضرت فاطمه (ع)) ۶۴۹
- سیزدهم: روایت معتبر از امام صادق (ع) (نماز و توسل به حضرت رسول (ص)) ۶۴۹
- فصل سوم: در کیفیت صلوات فرستادن بر ایشان، و نماز هدیه روح مقدس ایشان نمودن ۶۵۱

باب دوازدهم

زیارت به نیابت و زیارت اولاد ائمه علیهم السلام و بقاع شریفه

فصل اول: در بیان آداب زیارت به نیابت.....	۶۶۰
فصل دوم: در فضیلت و کیفیت زیارت حضرت فاطمه دختر حضرت امام موسی علیه السلام	۶۶۴
فصل سوم: در بیان زیارت سایر اولاد ائمه علیهم السلام و انبیا - صلوات الله علیهم - و اصحاب مرضیه نبی و ائمه علیهم السلام	۶۶۸
زیارت نواب حضرت صاحب الامر علیه السلام	۶۷۰
فصل چهارم: در کیفیت و فضیلت زیارت سایر مؤمنین.....	۶۷۲
خاتمه: در بیان آداب ملاقات زائران ائمه علیهم السلام	۶۸۰

فهرست فهارس فنی

۶۸۲	 فهرست آیات قرآن *
۶۹۳	 اسامی و کنیه‌ها و القاب حضرت رسول اکرم ﷺ و فاطمه زهرا ﷺ و ائمه معصومین ﷺ
۶۹۳	 حضرت رسول اکرم ﷺ
۶۹۶	 حضرت امیر المؤمنین ﷺ
۶۹۸	 حضرت فاطمه زهرا ﷺ
۶۹۹	 حضرت امام حسن بن علی ﷺ
۶۹۹	 حضرت امام حسین بن علی ﷺ
۷۰۱	 حضرت امام علی بن الحسین ﷺ
۷۰۲	 حضرت امام محمد بن علی ﷺ
۷۰۲	 حضرت امام جعفر بن محمد ﷺ
۷۰۳	 حضرت امام موسی بن جعفر ﷺ
۷۰۴	 حضرت امام علی بن موسی الرضا ﷺ
۷۰۴	 حضرت امام محمد بن علی ﷺ
۷۰۵	 حضرت امام علی النقی ﷺ
۷۰۵	 حضرت امام حسن بن علی ﷺ
۷۰۶	 حضرت امام حجة بن الحسن ﷺ
۷۰۷	 القاب مشترک معصومین ﷺ
۷۱۱	 اسامی و کنیه‌ها و القاب انبیاء ﷺ
۷۱۲	 اسامی ملائکه
۷۱۳	 اشخاص
۷۲۲	 کنیه اشخاص
۷۲۴	 مکانها، نهرها، اشیاء
۷۳۵	 فهرست منابع
۷۴۵	 فهرست اجمالی مقدمه کتاب
۷۴۷	 فهرست موضوعات کتاب